

Plan- och byggnadsnämnden

Datum:
12 december 2025

Diarienummer:
PBN 2025-003239

Handläggare:
Emil Lindström

Bilaga B, Lokaliseringsutredning

**Motivering till anläggning av gång- och cykelväg inom
strandskyddat område**

Innehållsförteckning

Bakgrund & syfte	3
Strandskydd	4
Lagkrav	4
Förutsättningar	5
Detaljplanens syfte	5
Översiktsplan	5
Gällande detaljplaner	6
Uppsala cykelnät	6
Platsens förutsättningar	6
Utredningar	8
Metod	10
Geografisk avgränsning	10
Lämplighetsbedömning	10
Lokaliseringsalternativ	11
Lokaliseringsalternativ 1	11
Lämplighetsbedömning	13
Lokaliseringsalternativ 2	14
Lämplighetsbedömning	15
Val av lokalisering	16

Bakgrund

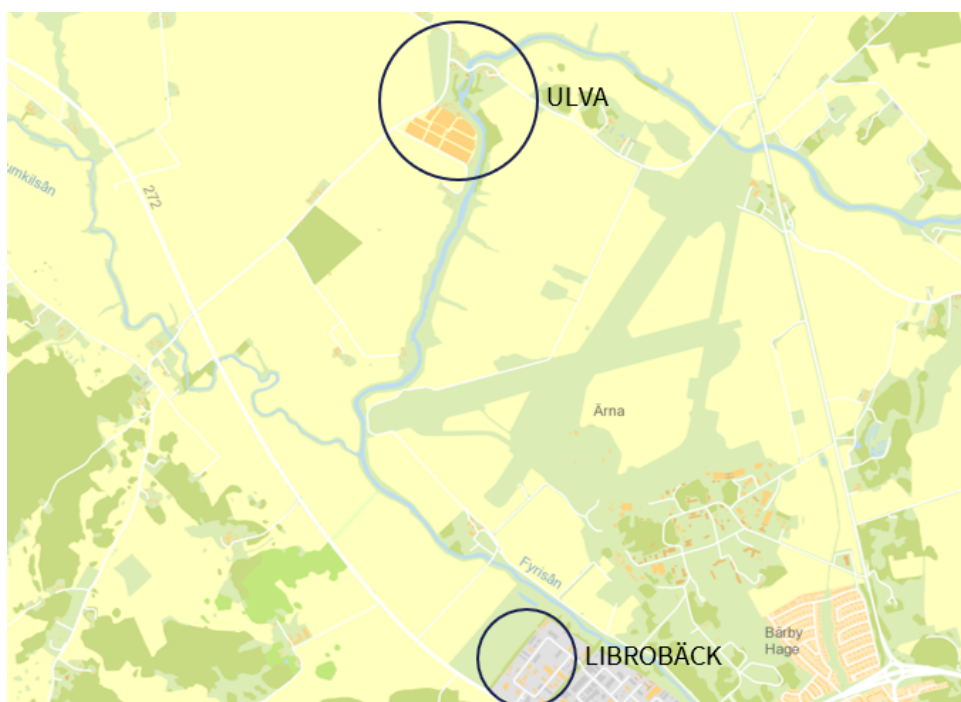
Plan- och byggnadsnämnden beslutade om planuppdrag 23 oktober 2025 för att pröva planläggning av en gång- och cykelväg mellan Librobäck och Ulva med kommunalt huvudmannaskap. Planen möjliggör även anläggning av en gång- och cykelbro över Jumkilsån, där planen skapar förutsättningar för olika brotyper med varierande krav på släntområden.

Uppsala kommun har under flera år undersökt möjligheten att anlägga en gång- och cykelväg mellan Librobäck och Ulva. Med uppdraget PBN 2018-001826 tog stadsbyggnadsförvaltningen fram ett förslag till detaljplan som var på samråd och två granskningar. Den andra granskningen avslutades i januari 2025. Flera av de yttrande ifrågasatte valet av sträckning längs med Fyrisån och Jumkilsån. Argumentationen byggde bland annat på att planområdets närhet till Ärna flygflottilj, med tillhörande bullrande verksamhet, förtar rekreativvärde som detaljplanen syftade till. Vidare framförde Försvarsmakten i dialog med stadsbyggnadsförvaltningen att den tänkta sträckningen försvårar framtida utveckling av deras verksamhet på flygflottiljen.

Sammantaget bedömer stadsbyggnadsförvaltningen att sträckningen enligt uppdraget PBN 2018-001826 saknar genomförbarhet. Målet att förverkliga en gång- och cykelväg till och från Ulva är dock möjligt att uppnå med en sträckning längs med väg 272 och väg 630. Den omlokaliserade sträckan längs väg 272 och väg 630 saknar dock årsmets rekreativvärde, varför en ny planprocess är nödvändig.

En mindre del på cirka 500 meter av detaljplanen ligger inom strandskyddat område. Syftet med lokaliseringsutredningen är att utreda en lämplig lokalisering av gång- och cykelvägen mellan Librobäck och Ulva. Lokaliseringsutredningen utreder en alternativ lokalisering tillsammans med den föreslagna sträckan för detaljplanen och följs upp i en lämplighetsbedömning. Lämplighetsbedömningen är en avvägning där olika parametrar ställs mot varandra.

Lokaliseringsutredningen ska användas som stöd för att upphäva strandskyddet inom detaljplanen.

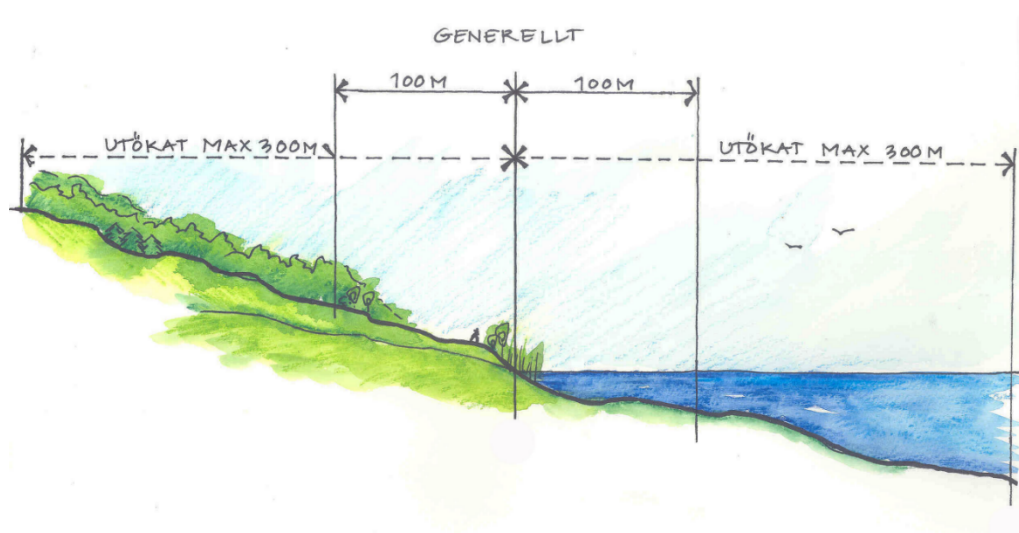

Figur 1 Lokaliseringskarta. Centralt i bilden syns hur Fyrisån och Jumkilsån rinner fram i landskapet.

Strandskydd

Strandskyddet är ett områdesskydd som gäller generellt längs med stränderna hos alla sjöar och vattendrag liksom längs kusten och i skärgården. Syftet med strandskyddet är att på lång sikt trygga allmänhetens tillgång till stränderna och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Det generella strandskyddet omfattar ett område av 100 meter från strandlinjen räknat både in mot land och ut i vatten.

Figur 2 Bilden redovisar ett exempel på utbredningen av generellt och utökat strandskydd.
Källa: Boverket.

Lagkrav

I en detaljplan får kommunen upphäva strandskydd enligt 7 kapitlet miljöbalken för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Strandskyddet bör aldrig upphävas i större omfattning än vad som behövs för att genomföra planen. Beslutet att upphäva strandskyddet görs genom en bestämmelse i detaljplanen. En bestämmelse om upphävande får dock inte avse ett sådant område som enligt 7 kap. 18 §.

Miljöbalken (1998:808) kapitel 7 18 e §

Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet får man beakta endast om det område som upphävandet eller dispensen avser

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Kommunen ska i planbeskrivningen motivera vilka skäl som legat till grund för att strandskyddet kan upphävas liksom skälen för den avgränsning som gjorts. Skälet som ligger till grund för upphävande av strandskyddet är punkt 5, ”att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området”.

Förutsättningar

För att kunna göra en bedömning av en lämplig lokalisering krävs det att syftet med detaljplanen och de grundläggande förutsättningarna redogörs.

Detaljplanens syfte

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en gång- och cykelväg mellan Librobäck och Ulva, samt en bropassage över Jumkilsån. Gång- och cykelvägen ska fungera som ett pendlingsstråk och blir en viktig del av ett större cykelnät som förbättrar möjligheten att koppla samman centrala Uppsala med Ulva, Forkarby och Bälunge.

Översiktsplan

Enligt översiktsplanen (2016) ligger det aktuella området inom verksamhetsområdet Ärna, Librobäck och Husbyborg på mark som är utpekad som åstråk och Uppsalaslätten.

Figur 3 Karta som visar utdrag av översiktsplanen med markanvändningar.

Gång- och cykelvägnätet på landsbygden ska utvecklas som ett led i att förbättra kopplingarna för gång och cykel och möjliggöra för pendling. En gång- och cykelväg mellan Librobäck och Ulva ligger i linje med översiktsplanens utpekade markanvändning cykelstråk.

I översiktsplanen är två sträckor utpekade som lämpliga dragningar för gång- och cykelväg mellan norra Librobäck och Ulva. En av gång- och cykelvägarna föreslås gå längs med väg 272 och väg 630 (kallat Östervåstråket), och den andra längs med Fyrisån (kallat Ulvastråket).

De två utpekade sträckorna går i linje med översiktsplanens prioriteringsmål *Plats för de goda livet*. Målet består av fem delområden där en utbyggnad av cykelvägarna uppfyller ett av dem: *Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad*.

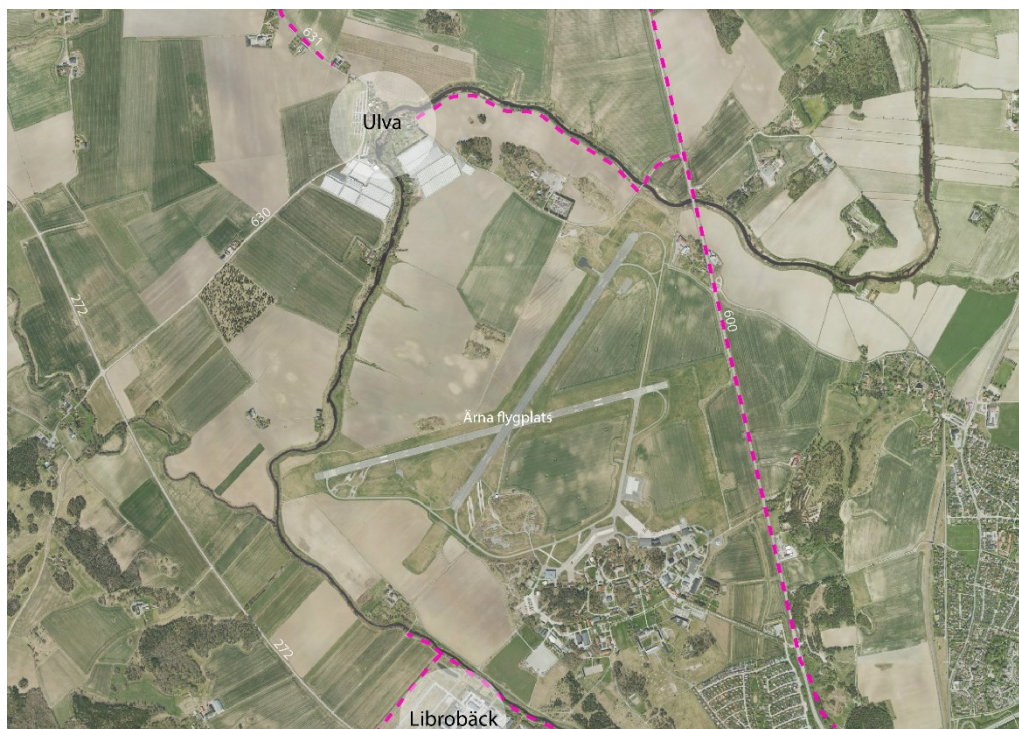
Delmålet *Närhet till vardagsfunktioner och arbetsmarknad* fokuserar på att det ska vara möjligt att i staden, i prioriterade tätorter och längs kollektivtrafikstråken på landsbygden nå vardagsfunktioner inom cirka tio minuter med gång, cykel eller kollektivtrafik.

Gällande detaljplaner

Planområdet omfattas inte av någon gällande detaljplan.

Uppsala cykelnät

Det finns två gång- och cykelvägar i Ulva kvarns närhet. Norr om Ulva kvarn, med start vid Ulva bilhandel, går en asfalterad gång- och cykelväg längs med väg 631 fram till Forkarby och vidare till Bältinge. Öster om Ulva kvarn ligger den andra, en grusad gång- och cykelvägen som följer Fyrisån fram till väg 600. Längs med väg 600 är en gång- och cykelväg mellan Björklinge och Röbo under uppförande. I planområdets södra del, vid Librobäck, finns en gång- och cykelväg som går längs med Fyrisån in mot centrala Uppsala.

Figur 4 Flygfoto med befintliga gång- och cykelvägar markerade med rosastreckade linjer.

Platsens förutsättningar

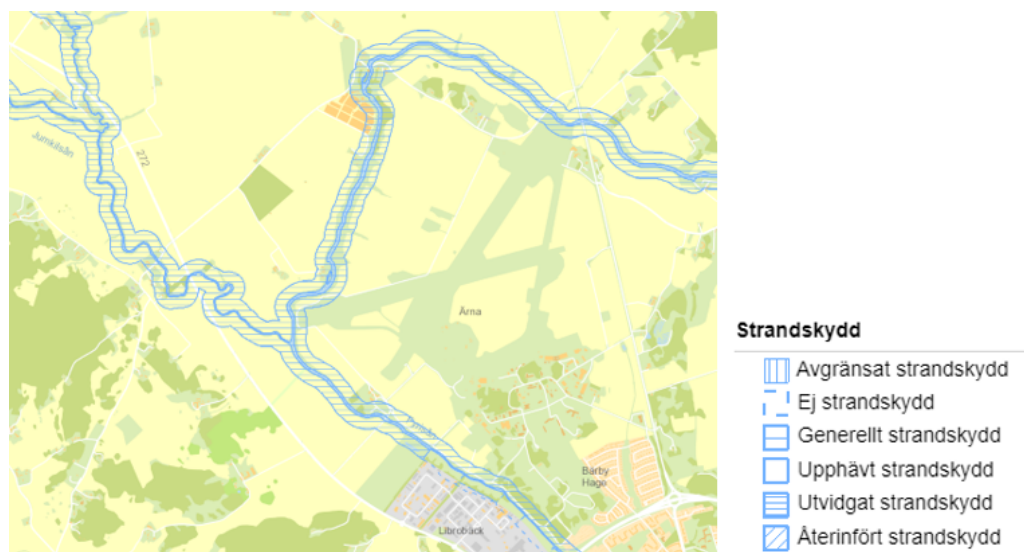
Området mellan Librobäck och Ulva består av ett 30-tal privata jordbruksfastigheter med varierande storlek, samt en handfull marksamfälligheter. Området har stora värden bestående av stora öppna odlingsytor och åndskap. Åndskapet utgörs av Fyrisån och Jumkilsån samt Jumkilsåns raviner och dalgångar. Fyrisån och Jumkilsåns raviner och dalgångar skapar höjdskillnader längs med åslänterna. Delar av

släntpartierna ligger inom områden med risk för skred. Det generella strandskyddet på 100 meter från strandlinjen gäller för Fyrisån och Jumkilsån.

Öster om Fyrisån ligger Ärna flygflottilj och väster om jordbruksfastigheterna passerar väg 272.

Figur 5 Karta som visar platsens förutsättningar och viktiga intressen.

Figur 6 Karta som visar det generella strandskyddet för Fyrisån och Jumkilsån.

Figur 7 Foto från Librobäck, riktning norrut. Planerad gång- och cykelväg föreslås gå parallellt med väg 272.

Figur 8 Väg 630 i riktning mot Ulva. Gång- och cykelvägen föreslås gå längs med vägen, på jordbruksmarken till höger i bild.

Utredningar

Inom planprocessen för det tidigare uppdraget PBN 2018-001826 genomfördes bland annat förprojektering över alternativa vägdragningar, geotekniska utredningar och naturvärdesinventeringar för området.

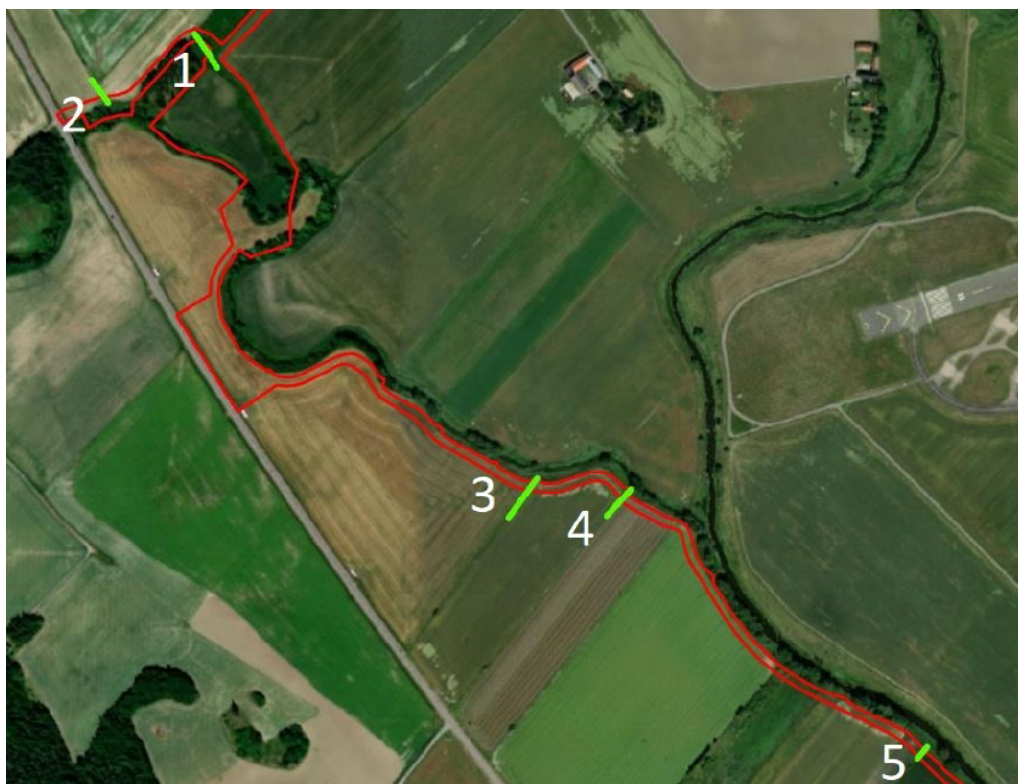
Naturvärdesinventering Ulva GC 2022-08-25 redovisar att delar där Jumkilsån korsas av gång- och cykelvägen har påtagligt naturvärde tack vare den varierande miljön och det meandrande vattnet. Området utgör en liten del av ängs- och betesmarksobjektet 8F2-CXS som är mycket långt och sträcker sig från åkern och längs Jumkilsåns norra sida, vidare ut till Fyrisåns västra sida upp till Ulva kvarn. Någon färsk

betespåverkan fanns inte heller i objektet och artvärdet inom området bedöms i naturvärdesinventeringen som lågt.

Längs med Fyrisån och Jumkilsån har fem biotopskyddade diken identifierats.

Figur 9 Två avgränsade delområden som bedöms ha "visst naturvärde" (gul gräns) och "påtagligt naturvärde" (orange gräns).

Figur 10 De fem åkerdiken som omfattas av det generella biotopskyddet är markerade med gröna linjer. Dikena är i regel mycket längre än vad linjen indikerar och fortsätter in i planområdet för detaljplanen.

Metod

Geografisk avgränsning

Lokaliseringsutredningen ska undersöka om detaljplanen för gång- och cykelvägen måste anläggas inom strandskyddat område eller om den kan anläggas på annan plats. Utredningen utgår från planens syfte vid jämförelse med andra sträckor.

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en gång- och cykelväg mellan Librobäck och Ulva, samt en bropassage över Jumkilsån. Gång- och cykelvägen ska fungera som ett pendlingsstråk och blir en viktig del av ett större cykelnät som förbättrar möjligheten att koppla samman centrala Uppsala med Ulva, Forkarby och Bälinge.

Sammanfattningsvis är förutsättningarna för att uppnå syftet:

- Att sträckningen behöver gå mellan norra Librobäck och Ulva.
- Att sträckningen ska vara på pendlingsavstånd för fotgängare och cyklister.
- Att gång- och cykelvägen ska kopplas ihop med befintliga cykelvägar.

Lämplighetsbedömning

Lokaliseringsutredningen innebär en lämplighetsbedömning där alternativa lokaliseringar prövas i förhållande till planens syfte. Lämplighetsbedömningen är en avvägning där olika parametrar ställs mot varandra:

1. Lokaliseringens påverkan på de värden och utmaningar som redovisas i figur 5.

Innebär lokaliseringen att befintliga värden kan bevaras och att utmaningar i form av exempelvis naturmiljöer och jordbruksmark kan hanteras?

2. Lokaliseringens påverkan på strandskyddets syften.

Innebär lokaliseringen att syftet med strandskyddet inte påverkas? Det vill säga djur- och växtlivet påverkas inte på ett oacceptabelt sätt och allmänhetens tillgång till strandområden försämras inte.

3. Lokaliseringens förenlighet med detaljplanens syfte.

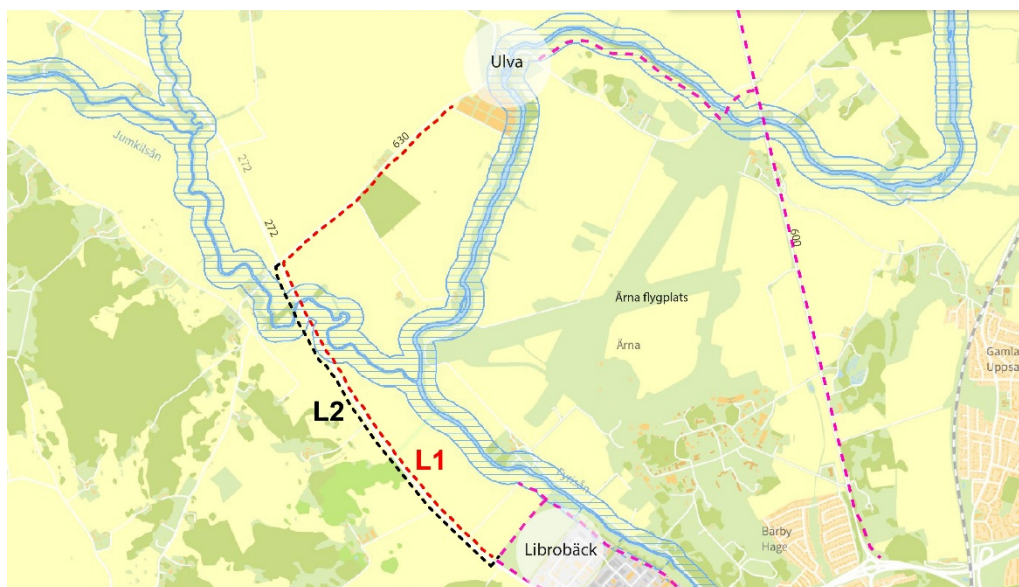
Stödjer lokaliseringen av gång- och cykelvägen syftet med planen?

Lokaliseringsalternativ

Nedan redogörs respektive lokaliserings befintliga förutsättningar. Utifrån dessa görs en lämplighetsbedömning.

Två utbredningsområden för gång- och cykelvägen presenteras.

- Lokalisering 1 – längs med östra sidan om väg 272 och södra sidan om väg 630.
- Lokalisering 2 – längs med västra sidan om väg 272 och södra sidan om väg 630

Figur 11 Karta visar strandskyddat område samt sträckningen för lokalisering 1 (L1) och lokalisering 2 (L2).

Lokaliseringsalternativ 1

Naturvärden, växt- och djurliv	<i>Gång- och cykelvägen</i> Gång- och cykelvägen går längs med väg 272 inom rationellt brukad åkermark som är klassat som visst naturvärde, naturvärdeklass 4. <i>Gång- och cykelbron</i> Gång- och cykelbron ligger inom naturvärdesobjektet Jumkilsån ravin och sidoravin, vilket är kategoriserat som påtagligt naturvärde, naturvärdesklass 3. Resultatet från naturvärdesinventeringarna visar att bro-området har visst naturvärde tack vare varierande miljöer och meandrande vatten. Artvärdet bedöms däremot som lågt.
Topografi	Broläget intill väg 272 har stora höjdskillnader på vardera sida om

	Jumkilsån. I övrigt är planområdet relativt flackt.
Jordbruksmark	Ett genomförande enligt lokaliseringsalternativ 1 innebär att jordbruksmark tas i anspråk till förmån för en gång- och cykelväg. Med Ulva och Librobäcks geografiska lägen krävs ianspråktagande av jordbruksmark för att knyta ihop dessa platser. Behovet av en gång- och cykelväg mellan platserna, som vidare skapar ett större pendlingsstråk med cykel, bedöms inte kunna ske på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.
Kulturvärden och riksintressen	Hela sträckan ligger inom riksintresseområde för kulturmiljön - Uppsalaslätten och gång- och cykelbron ligger inom Jumkilsåns dalgång (C35). Sträckningen ligger också inom riksintresseområdet Ärna Uppsala övningsflygplats och påverkansområde för buller från skjutbana och flyg.
Strandskydd	Gång- och cykelvägen kräver en bro över Jumkilsån. Generellt strandskydd gäller för den södra delen av Jumkilsån.
Allmänhetens tillgänglighet	Sträckan blir en förlängning av den befintliga gång- och cykelvägen som går längs med Fyrisån, och ansluter till cykelvägar norr om Ulva. Cykelbarheten för boende på landsbygden förbättras.
Rekreativvärden	Sträckan bedöms ha låga rekreativvärden i och med sträckans närhet till väg 272 samt avståndet till ålandskapen.
Markförhållanden, hälsa och säkerhet	Markens stabilitet bedöms vara god för gång- och cykelvägen. Stabilitetsstärkande åtgärder krävs vid läget för bron. Sträckan ligger nära väg 272 och utsätts för buller, vibrationer och avgas- och partikelutsläpp.
Trafik och trafiksäkerhet	Trafiksäkerhet bedöms som god, då gång- och cykelvägen blir avskild från bilvägen. Längs med väg 272 förekommer tunga fordon och höga hastigheter som kan påverka den upplevda tryggheten.
Översiktsplan och planens syfte	Går i linje med översiktsplanen.

Lämplighetsbedömning

Lokalisering 1 mellan Librobäck och Ulva ligger i linje med översiktsplanens mål och riktlinjer.

Att anlägga gång- och cykelvägen längs med väg 272 och väg 630 kommer innebära ianspråktagande av jordbruksmark. Kommunen behöver lösa in mark för gång- och cykelvägen. Väg 272 och väg 630 är statligt ägda och gång- och cykelvägen anläggs i anslutning till vägområdet.

Den södra halvan av gång- och cykelvägen som går längs med väg 272 ligger inom rationellt brukad åkermark, som är kategoriserad som ett naturområde med *visst naturvärde*. Gång- och cykelbron inom lokaliseringsalternativ 1 går parallellt med bron för väg 272 inom ett naturområde med påtagligt naturvärde som utgörs av Jumkilsåns ravin och sidoraviner. Broläget kräver uppbyggnad av en hög bank på södra sidan om Jumkilsån. Gång- och cykelbron kan innebära påverkan på riksintresset Jumkilsåns dalgång, övrig gång- och cykelväg bedöms inte innebära någon påverkan på djur-, vatten- och växtliv.

Bron ligger inom det generella strandskyddet och gång- och cykelvägen tillgängliggör därmed en liten del av Jumkilsån där vägen passerar Jumkilsån.

Lokalisering 1 uppfyller kraven som lämplighetsbedömningens tre frågor baseras på.

Lokaliseringsalternativ 2

Naturvärden, växt- och djurliv	<i>Gång- och cykelvägen</i> Gång- och cykelvägen går längs med väg 272 inom rationellt brukad åkermark som är klassat som visst naturvärde, naturvärdeklass 4. Korsar ett område som i översiktsplanen är utpekade som grönområde (Hässelby hage med mera). <i>Gång- och cykelbron</i> Korsar Jumkilsån på en plats med höga naturvärden (blandskog). Broläget innebär att ytterkanten av en skogsdunge behöver tas bort.
Topografi	Broläget intill väg 272 har stora höjdskillnader på vardera sida om Jumkilsån. I övrigt är planområdet relativt flackt.
Jordbruksmark	Ett genomförande enligt lokaliseringsalternativ 2 innebär att jordbruksmark tas i anspråk till förmån för en gång- och cykelväg. Med Ulva och Librobäcks geografiska lägen krävs ianspråktagande av jordbruksmark för att knyta ihop dessa platser. Behovet av en gång- och cykelväg mellan platserna, som vidare skapar ett större pendlingsstråk med cykel, bedöms inte kunna ske på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.
Kulturvärden och riksintressen	Hela sträckan ligger inom riksintresseområde för kulturmiljön - Uppsalaslätten och gång- och cykelbron ligger inom Jumkilsåns dalgång (C35). Sträckningen ligger också inom riksintresseområdet Årna Uppsala övningsflygplats och påverkansområde för buller från skjutbana och flyg. Längs med väg 272, strax norr om Hässelby gård, finns ett gravfält som sträckan korsar.
Strandskydd	Gång- och cykelvägen kräver en bro över Jumkilsån. Generellt strandskydd gäller för den södra delen av Jumkilsån. Kringgår cirka 300 meter av strandskyddet jämfört med lokaliseringsalternativ 1.
Allmänhetens tillgänglighet	Sträckan blir en förlängning av den befintliga gång- och cykelvägen som går längs med Fyrisån, och ansluter till

	cykelvägar norr om Ulva. Cykelbarheten för boende på landsbygden förbättras.
Rekreativvärden	Sträckan bedöms ha låga rekreativvärden i och med sträckans närhet till väg 272 samt avståndet till ålandskapen.
Markförhållanden, hälsa och säkerhet	Geotekniska förutsättningar är outredda inom den del av lokaliseringen som skiljer sig mot lokaliseringsalternativ 1, alltså längs med väg 272. Sträckan ligger nära väg 272 och utsätts för buller, vibrationer och avgas- och partikelutsläpp.
Trafik och trafiksäkerhet	Trafiksäkerheten är en utmaning i och med att gång- och cykelvägen får två korsningspunkter med väg 272. Längs med väg 272 förekommer tunga fordon och höga hastigheter vilket ytterligare kan påverka den upplevda tryggheten.
Översiktsplan och planens syfte	Går i linje med översiktsplanen.

Lämplighetsbedömning

Lokalisering 2 mellan Librobäck och Ulva ligger huvudsakligen i linje med översiktsplanens mål och riktlinjer. Alternativet korsar ett utpekat grönområde vid Hässelby hage vars värden skulle kunna ta skada av gång- och cykelvägen. Samtidigt skulle grönområdet tillgängliggöras bättre med sträckningen. I nära anslutning finns också ett gravfält som sträckan skulle korsa.

Figur 12 Gravfältet markerat med röd form närmast väg 272 (rött streck). Källa: Forssök.

Att anlägga gång- och cykelvägen längs med väg 272 och väg 630 kommer innebära ianspråktagande av jordbruksmark. Kommunen behöver lösa in mark för gång- och

cykelvägen. Väg 272 och väg 630 är statligt ägda och gång- och cykelvägen anläggs i anslutning till vägområdet.

Den södra halvan av gång- och cykelvägen som går längs med väg 272 ligger inom rationellt brukad åkermark, som är kategoriserad som ett naturområde med *visst naturvärde*. Gång- och cykelbron inom lokaliseringsalternativ 2 går parallellt med bron för väg 272 inom ett naturområde med högt naturvärde som utgörs av Jumkilsåns ravin och sioraviner. Broläget kräver uppbyggnad av en hög bank på södra sidan om Jumkilsån. Gång- och cykelbron kan innebära påverkan på riksintresset Jumkilsåns dalgång, övrig gång- och cykelväg bedöms inte innebära någon påverkan på djur-, vatten- och växtliv.

Bron ligger inom det generella strandskyddet och gång- och cykelvägen tillgängliggör därmed en liten del av Jumkilsån där vägen passerar Jumkilsån. Jämfört med lokaliseringsalternativ 1 kringgås en del av det strandskyddade området längs med väg 272, se figur 11.

Lokaliseringsalternativet innebär att två korsningar med väg 272 krävs. Det medför en försämrad trafiksäkerhet jämfört med lokalisering 1.

Lokalisering 2 uppfyller kraven som lämplighetsbedömningens tre frågor baseras på, men har fler utmaningar än lokalisering 1.

Val av lokalisering

Båda alternativen är förenliga med översiktsplanen och innebär bro över Jumkilsån och dess naturvärden.

Sträckningen för gång- och cykelvägen i båda lokaliseringsalternativen är en viktig fortsättning av det befintliga rekreation- och cykelstråk som går längs med Librobäck samt kopplar till viktiga gång- och cykelvägar norr om Ulva. Att tillskapa förbättrade och hållbara pendlingsmöjligheter för landsbygden, samt tillgängliggöra besöksmålet Ulva kvarn, är ett viktigt samhällsintresse. Jumkilsån tillgängliggörs för fler och sträckorna ger förbättrade möjligheter till motion. Östervålastråket utvecklas, och ges förutsättningar att växa ytterligare i framtiden. Skälet som ligger till grund för upphävande av strandskyddet är därför punkt 5, ”att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området”. Strandskyddet ska upphävas i detaljplanen. Ansökan om dispens för biotopskyddade diken hanteras inom planprocessen.

Lokalisering 1 har en bättre trafiksäkerhet och korsar inte gravfältet intill väg 272. Lokalisering 2 omfattar en mindre del av det strandskyddade området. Samtidigt medför lokalisering 1 en större närhet till Jumkilsån för de som rör sig längs med sträckan.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att detaljplanen ska tas fram för att möjliggöra lokaliseringsalternativ 1.